Retningslinjer for hestehold i Lier

Lier 7. mai 2025

Lier kommune

Retningslinjer for hestehold i Lier

Innholdsfortegnelse

1 Forord. 3
2 Bakgrunn 4
2.1 Innledning 5
2.2 Hestehold og hestenæringen i Lier 5
3 Ferdsel med hest 7
3.1 Konflikter og ulykker 8
3.2 Planlegging og anlegg av ride- og kjøreveier 8
3.3 Ferdsel med hest i inn- og utmark: Allemannsretten 9
4 Bygging av stall og rideanlegg 12
4.1 Stall 13
4.2 Arealbehovet 14
4.3 Ridebane 15
4.4 Ovalbane og travspor 16
4.5 Ridehall 16
4.6 Dekke til luftegårder og rundpaddocker 17
5 Gjødselhåndtering 17
5.1 Lagring 18
5.1.1 Gjødsellager og staller 18
5.1.2 Lagring av gjødsel og fôr på bakken 18
5.2 Spredning av hestegjødsel 19
5.2.1 Godkjent spredeareal 19
5.2.2 Arealet må høstes eller beites 19
5.2.3 I soner mot vassdrag kan du ikke spre hestegjødsel 19

5.3 Når kan du spre husdyrgjødsel? 20
5.3.1 Hvor mye hestegjødsel kan du spre? 20
5.4 Jordprøver 20
5.5 Plan og dokumentasjon 21
5.6 Kompostering til eget bruk 22
5.7 Gjødseleffekt 23
5.8 Levering til godkjent mottak 23
6 Dyrevelferd 24
7 Informasjon 24
8 Videre lesning 24
8.1 Andre veiledere ..... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**

1 Forord.

Initiativet til å utarbeide nye retningslinjer for hestehold i Lier kommune ble tatt i Miljøutvalget høsten 2014, og arbeidet ble utført våren 2015. Formålet med retningslinjene var å legge bedre til rette for hestehold i kommunen, og samtidig regulere aktiviteten på en god måte, slik at konflikter kunne forebygges.

Retningslinjene bygger på tidligere vedtatte retningslinjer for etablering av rideanlegg i kommunen, utarbeidet og godkjent politisk i 2012. Disse retningslinjene ble grundig gjennomarbeidet og diskutert med Mattilsynet, Statens Vegvesen, planavdelingen i Lier kommune og hestenæringa. Grunnlaget for de nye retningslinjene er dermed godt belyst, men det er likevel foretatt en juridisk gjennomgang av dem for å avklare eventuelle behov for endringer.

Gjennom fastsettelsen av Landbruksplan for Lier 2024-2034, ble det besluttet at Retningslinjer for hestehold skulle revideres. Revisjonen vil denne gangen være av mindre karakter, men heller en oppdatering i forhold til nytt regelverk og erfaringer gjennom de siste årene. Retningslinjene vil bli jevnlig evaluert og tilpasset utviklingen i næringen og regelverket for øvrig.

Revidert utgave av Retningslinjer for hestehold i Lier ble vedtatt av Utvalg for landbruk og næring 6. mai 2025 og Utvalg for miljø og plan 7. mai 2025

2 Bakgrunn

Det har i de siste 20-30 årene blitt svært populært å anskaffe seg hest for å kunne drive med ride- og kjøreaktiviteter. Lier kommune har hatt økt fokus på hest bl.a. gjennom prosjektet «Hest som næring» som gikk fra 2010-2012.

Hestenæringen står for en relativt stor verdiskapning i Lier og det ble i 2011 estimert en verdiskapning på inntil 55 millioner kroner i året (etter modell fra ECON Pyory). Hestenæringen har effekter på landbruket gjennom kjøp av grovfôr, strø, kraftfor, tjenester og levering av hestegjødsel som jordforbedringsmiddel.

Aktiviteter med hest har stor verdi for barn, ungdommer og voksne. Det er kjent at hesten har en stor psykososial verdi, og kan også bidra som en pedagogisk ressurs, i ulike former for terapi og i habilitering.

I 2010-2012 ble det gjennomført et hesteprosjekt i Drammensregionen. Prosjektet hadde 5 delprosjekter. Tema for delprosjektene var:

1. ferdsel
2. gjødsel
3. sikkerhet
4. kulturlandskap
5. samhandling

Det ble også gjort en større kartlegging av hestenæringen og antall hester i regionen.

Det ble utført ny telling av hester i dette revisjonsarbeidet, basert på samme metode som ved forrige telling.

Økt hesteaktivitet er positivt både for folkehelsa og kulturlandskapet, men det skaper også en del nye utfordringer med hensyn til blant annet trafikksikkerhet, hestegjødsel, ridestier og omdisponering av dyrka mark.

Uten retningslinjer for ansvarlig utvikling og bruk av hest, så er det sannsynlig at konflikter om infrastruktur, areal og miljø vil oppstå. Videre kan en gå glipp av økonomisk utvikling og forbedret helse og velvære i relaterte deler av befolkningen.

Ved å trekke noen retningslinjer rundt hestehold, er målet å kunne ivareta interessene til heste- og stalleierne, befolkningen for øvrig, jordvernet, trafikksikkerheten, dyrevelferden, større kontroll på forurensningssituasjonen og å styre hesteaktiviteten i ønsket retning. Samtidig vil disse retningslinjene opplyse om eksisterende regelverk og hvordan dette skal anvendes i forbindelse med hest.

2.1 Innledning

Disse retningslinjene bygger på tidligere vedtatte retningslinjer, vedtatt i Miljøutvalget 25. september 2012 og i Miljøutvalget 23. oktober 2012, og i Kommunestyret september 2015.

Det er i siste revisjon foretatt noen endringer, tilføyelser og presiseringer, samt at retningslinjene er oppdatert etter erfaringer, et skjerpet jordvern og ny forskrift om gjødselbruk.

2.2 Hestehold og hestenæringen i Lier

Det er noe usikkert hvor mange hester som oppholder seg i Lier, men det har vært estimert av hestenæringen selv at det kan være i overkant av 1000 hester. Etter en telling i februar 2025, har vi kommet frem til at det er i overkant av 660 hester spredt på over 120 eiendommer i Lier. Tall hentet fra søknader om produksjonstilskudd i jordbruket viser at det er 105 hester spredt på 18 eiendommer i Lier. I Lier kommune er det ca. 70 ridebaner, 14 ridehaller og 8 eiendommer med travspor og 15 eiendommer med rundpaddock eller/og skrittemaskin.

Lier har i dag tre rideskoler for barn og unge, og flere staller har anlegg for trening av hest og kursing for de som har egen hest. To ridesentre er regulert til formålet, ellers ligger alle de andre i LNF-område i kommuneplanen.

Det er i hovedsak ryttersporten som er stor i Lier, og det er flere toppidrettsutøvere som har hevdet seg godt internasjonalt i både EM, VM og OL. I tillegg er det også en rekke hester som deltar aktivt i travløp. Stort miljø trekker også til seg andre deler av næringen som en klyngeeffekt, og Lier blir en attraktiv kommune for hestehold.

Linnesvollen Hestesportssenter, har gjennom investeringer fra Bjørn Rune Gjelsten blitt en toppmoderne arena som tiltrekker seg ryttere fra hele verden. Arenaen arrangerer store stevner som Drammen Spring Tour og Norway Grand Prix, som gir lokale ryttere muligheten til å konkurrere på høyt nivå og tiltrekker seg også internasjonale deltakere. Linnesvollen Hestesportssenter arrangerer hvert år flere nasjonale og internasjonale stevner. Det er gjennom sesongen omkring 5000 startende hester og flere kommer tilreisende og bor over tid i sine busser.

Det aktive hestemiljøet og nærheten til det urbane i Drammen og videre innover Asker og Bærum har gjort Lier til en attraktiv kommune for å etablere seg på småbruk med egen hest.

3 Ferdsel med hest

Hester i dag ferdes både i utmark og i tett trafikkerte områder, og det er viktig å være kjent med de forskjellige reglene som gjelder for både hesteeiere, offentlige myndigheter, bilister og grunneiere. Gjennom gode kommunale planer og arealtilpasninger kan man legge til rette for løsninger som reduserer risikoen for konflikter og ulykker.

Det er et stort ønske om å kunne ri eller kjøre med hest i trygge omgivelser. Mange ridehester blir trent i ridehus eller på ridebaner, men det er også behov for variasjon fra denne typen trening. Travhester og hobbyhester tilbringer tid på baner, veier og stier, og derfor er det nødvendig å ferdes på ulike underlag.

Hesteeiere må vise hensyn til både hestene og andre trafikanter. Hester foretrekker ofte mykere underlag og rytter vil helst unngå lange strekninger på asfalt eller harde grusveier. Likevel er det ofte nødvendig å bruke slike veier for å komme til områder som er bedre egnet for hester. Det er også viktig at andre trafikanter viser hensyn når de møter hester.

For mange funksjonsnedsatte er hesten en essensiell del av deres mulighet til å oppleve naturen, da hesten fungerer som deres ben når de rir.

3.1 Konflikter og ulykker

Mangel på stier for hest fører ofte til konflikter og ulykker. Å opprette dedikerte stier for ridning og kjøring med hest, der andre brukere må vise hensyn, kan redusere slike problemer. God skilting langs disse stiene kan også bidra til å forebygge konflikter, spesielt i områder hvor det er mange hester.

Reduksjon av ulykker er spesielt viktig for yngre ryttere og kusker, som vil kunne unngå farlige trafikkerte områder. Tiltakene trenger ikke nødvendigvis å øke antallet hester, men vil heller sørge for at hesteekvipasjen holder seg til tilrettelagte områder, noe som også gagner grunneierne.

3.2 Planlegging og anlegg av ride- og kjøreveier

Når du planlegger en ride- eller kjørevei, start med å kartlegge behovene. Hvem ønsker veien – hestefolk, grunneiere, kommunen eller andre? Er behovet akutt eller langsiktig? Klarhet i dette vil forenkle videre arbeid. Avgjør også om veien skal være for ridning, kjøring, eller en kombinasjon. Tidlig kontakt med kommunen er nødvendig for å avklare eventuelle planer, reguleringskrav, og nødvendige tillatelser.

Kontakt med grunneiere

Bygg et godt forhold til grunneiere fra starten. Mange er åpne for å tilrettelegge areal for hesteveier, men noen kan være mer motvillige. Kunnskap om regelverk og utfordringer er viktig for en konstruktiv dialog.

Hensyn til hestens atferd

Planlegg for å minimere skremmende eller vanskelige forhold for hester. Vurder hvordan hester naturlig vil bruke stien, og tilpass traséen for å unngå problemer som gjørmete stier. Enkel, men innsiktsfull planlegging kan gi positive løsninger.

Bygging av stier

Respekter lokale forhold og regelverk, og samarbeid med grunneiere. Vurder behovet for drenering, fyllinger, og kvisting. God skilting og markeringer er viktig, spesielt ved usikre områder. Varier strekningene for å gjøre stien mer interessant. Større anlegg bør vurderes i reguleringsplanen og kommuneplanen.

Dimensjoner

Stien bør være minimum 2,5 meter bred, ideelt 3 meter, for å tillate at hester kan passere hverandre. Fjern lavt hengende greiner (minst 2,75 meter over bakken) og merk farlige punkter. På gjørmete områder, vurder drenering og forsterkning med grus eller bark for å motstå slitasje.

3.3 Ferdsel med hest i inn- og utmark: Allemannsretten

Norsk natur innbyr til flotte opplevelser med hest. Gjennom allemannsretten har allelov til å ferdes fritt i naturen, men denne retten er noe mer begrenset for ryttere enn det er for fotgjengere. Hestefolk må vise hensyn for å unngå å skade naturen eller skape problemer for grunneiere og andre brukere. Det er viktig å vise respekt for naturen, da hester kan sette spor som kan føre til slitasje. Hestefolk bør være forsiktige og bevisste på hva ferdsel med hest innebærer. I kommersielle sammenhenger er det viktig å inngå avtaler med grunneiere, spesielt for rideskoler som regelmessig bruker veier og stier i utmark.

Allemannsretten er lovfestet i Friluftsloven, som gir både rettigheter og plikter. Bestemmelsene varierer for bruk av hest i inn- og utmark, og det er forskjell på om man rir eller kjører med hest. Aktsomhetsbestemmelsen i friluftsloven suppleres av andre lover, som forurensningsloven § 28, som forbyr forsøpling, og naturmangfoldloven § 6, som inneholder en generell aktsomhetsplikt.

1.1.1 Hva regnes som innmark?

Innmark er gårdsplasser, hustomter, hyttetomter, hager og dyrka arealer slik som åker, eng og beiter som ligger i tilknytning til gårdsbruk.

Det er forbudt å ferdes med hest på innmark, og forbudet gjelder året rundt. Private veier og gårdsveier som går gjennom innmark regnes ofte som en del av innmarka, men dette må vurderes konkret. Ridning på innmarksveier eller stier som fører til utmark vil ofte være tillatt jf. friluftsloven § 3a. Dersom det er innmark bare på én side av veien, går veien i utmark.

Denne retten gjelder imidlertid ikke for organisert aktivitet som for eksempel rideklubber. Ryttere og kusker som er i tvil om hva som gjelder, bør alltid ta direkte kontakt med grunneieren og gjøre tydelige avtaler. På den måten unngår man også at det oppstår konflikter. Samtidig er det viktig at både hestefolk og grunneiere kjenner loven.

1.1.2 Hva regnes som utmark?

Utmark er arealer som ikke er dyrket, som skog, fjell, strender og svaberg. Friluftsloven tillater ridning og kløving med hest på alle stier og veier i utmarka, men ikke på vinterprepererte skiløyper. Konflikter kan oppstå når skiløyper prepareres i traseer som ellers brukes av gående, syklende og ridende. Kommunen bør derfor tilrettelegge for flere brukergrupper.

Plantefelt regnes nå som utmark, men ridning er kun tillatt på stier og veier gjennom feltet. I fjellet over skoggrensen er ridning tillatt overalt, men det er viktig å vise hensyn for å unngå skader og ulemper for grunneiere og andre brukere.

Under vårløsning og perioder med mye nedbør kan stier og veier i utmarka bli ødelagt av hesteferdsel. Kommunen kan da stenge eller begrense ferdselen etter samtykke fra grunneier.

I områder med mye hest er det fornuftig å gjøre skriftlige avtaler om bruk av stier og veier. Dette er spesielt viktig for profesjonelle aktører innen ridning, hesteutleie, travsport eller galoppsport. Avtaler kan spesifisere hvilke stier og veier som kan brukes, når ferdselen kan foregå, og eventuelt vedlikehold.

Det kan være vanskelig å avgjøre om en privat vei ligger i innmark eller utmark. For eksempel kan en vei gjennom et hytteområde vurderes som utmark og dermed være tilgjengelig for hest. Avklaring med grunneier på forhånd er derfor viktig.

1.1.3 Rettigheter og plikter i kommersielle sammenhenger

Allemannsretten gjelder uavhengig av antall ryttere og om det skjer kommersielt. Hesteturisme krever derfor ikke grunneiers tillatelse for å bruke utmarka. Friluftsloven krever imidlertid ekstra aktsomhet ved hyppig ferdsel. Organiserte aktiviteter og grupperidning kan bryte hensynsregelen i friluftsloven §11 hvis belastningen blir for stor.

1.1.4 Lokale bestemmelser

Kommunen kan lage lokale bestemmelser hvis ferdselen fører til ulempe for naturen, grunneiere eller andre brukere. Initiativ til slike bestemmelser kan tas av grunneier, kommune eller andre. For å unngå konflikter må hestefolk vise aktsomhet, og de ansvarlige for kommersiell aktivitet må ta særlig ansvar. Bestemmelsene kan regulere hvilke stier og veier som kan brukes til hest og eventuelt begrense ferdselen visse deler av året. Kommunen kan ikke forby ridning over store områder. I områder med stor slitasje bør hestefolk og grunneiere avtale vedlikehold og reparasjoner. Noen steder har man laget egne stier for hest, finansiert av kulturlandskapsmidler. På Miljøkommune.no finnes informasjon om allemannsretten og veiledning for kommunale forskrifter. Hvis hestefolk og grunneiere ikke blir enige, kan kommunen vurdere saken.

4 Bygging av stall og rideanlegg

Eiendommer som er aktuelle for hestehold ligger for det meste i LNF-områder (landbruk, natur og friluftsliv) i kommuneplanen. I disse områdene er det kun tillatt med tiltak som er direkte knyttet til landbruk, ifølge plan- og bygningsloven. Dette betyr at tiltakene må være nødvendige for driften av gården. Andre typer næringsvirksomhet som bruker gårdens egne ressurser regnes også som landbruk, og er dermed innenfor LNF-formålet.

Tiltak som ikke passer inn i LNF-formålet trenger dispensasjon for å bli godkjent, og dette krever at visse lovkrav er oppfylt (plan- og bygningsloven § 19-2). Det er ingen kurant sak å få søknad om dispensasjon innvilget. For større anlegg må det lages en reguleringsplan.

I henhold til departementets veileder "Garden som ressurs" er blant annet anlegg for oppstalling av hest, mindre ridehall og rideanlegg, inkludert utleie og utlån, innenfor LNF-formålet hvis anlegget er tilpasset brukets størrelse og drift:

- Bruket må ha grasarealer nok til å produsere grovfor og spre husdyrgjødsel til det antall hester det skal bygges for hvis tiltaket skal være innenfor LNF-formålet
- Grovfôrareal er 4 dekar pr hest pr år - tilsvarende det areal som må til for å produsere grovfôr til en hest for et år.
- Driftsmetoden vil påvirke dette hvor f.eks. luftegårder og utegangsareal vil sette høyere krav til totalareal pr hest.

Større hestesenter, ridehaller og rideanlegg faller imidlertid utenfor landbruksbegrepet. I noen tilfeller vil det kreves en reguleringsplan, slik det f.eks. er på Linnevollen hestesportssenter og Stall Gullik.

4.1 Stall

Hest er betraktet som et husdyr på lik linje som f.eks. storfe og sau. Oppføring og utvidelse av mindre staller tilpasset brukets størrelse og drift vil derfor normalt bli betraktet som landbruksbygg og vil da falle inn under LNF-formålet.

Oppføring av ny og utvidelse av eksisterende stall er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven. Størrelsen på stallen, rideanlegg og antall hester skal være tilpasset gårdens ressursgrunnlag.

Ressursgrunnlaget er gårdens areal til å produsere fôr, spredeareal for hestegjødsel samt areal til luftegårder, parkeringsarealer, fôr- og strølager og gjødsellagring.

Ved søknad om bygging av stall skal det foreligge en plan som viser og ivaretar det totale arealbehovet og hvordan gjødsla skal håndteres.

Om du ønsker å etablere eller utvide eksisterende stall til å kunne oppstalle mer enn 3 hester, vil det blir vurdert om hesteekvipasjen kan komme til utmarka utenom å måtte benytte de mest trafikkerte veiene. Dersom naboens eiendom må benyttes som sti for hest/rytter for å unngå en trafikkert vei, og det ikke allerede følger en slik bruksrett etter loven, bør det foreligge en avtale.

Byggeteknisk forskrift til Plan- og bygningsloven inneholder en rekke bygningstekniske krav som skal oppfylles. Dette gjelder blant annet med hensyn til konstruksjons- og brannsikkerhet. Spørsmål vedrørende slike problemstillinger må rettes til fagkyndige foretak.

Tiltakshaver har selv ansvaret for at gjeldende tekniske krav oppfylles når tiltaket søkes om og gjennomføres uten bruk av ansvarlige foretak.

I **Gjøldselbrukforskriften §4** står det at staller og anlegg for lagring av organisk gjødsel ikke må plasseres på flomutsatte områder eller så nær vannforekomster at det medfører fare for forurensning.

Man skal også legge vekt på topografi, vegetasjon og fremherskende vindretning slik at luktulemper begrenses.

4.2 Arealbehovet

Luftegårder, parkeringsarealer, fôr- og strølager og gjødsellagring er permanente behov i tillegg til stallen som skal ligge på samme eiendom for å sikre hesteaktiviteten også i fremtiden. Ved søknadspliktige tiltak skal det foreligge en plan som tar hensyn til det totale arealbehovet for:

- Luftegård
- Fôrlager
- Lager til strø
- Gjødsellager
- Spredeareal
- Parkeringsareal

Bygg, installasjoner, parkeringsareal og andre arealinngrep som har med hesteaktivieten å gjøre skal legges utenom dyrka mark. Plasseringen vil være en

helhetsvurdering i forhold til hvor tunet ligger og evt. om det er noen marginale arealer som kan benyttes. Bygg/installasjoner bør legges i tilknytning til hverandre og ikke spres utover på eiendommen.

Det vil ikke være mulighet for å etablere et nytt hestesenter (med stall, ridebane/ridehall) hvor gården hovedsakelig består av dyrka mark som må omdisponeres for å etablere hestesenteret.

4.3 Ridebane

I Lier er det ridebaner på 56% av landbrukseiendommene med hest. Tidligere har vi sett at ridebaner ble lagt på dyrka jord, og rideanlegg har lagt beslag på omkring 250 dekar dyrka jord.

Ridebaner skal legges utenfor dyrka og dyrkbar jord. Med dyrka jord menes; fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite.

Hvis en ridebane skal godkjennes legges disse føringene:

- Arronderingen av arealet skal ikke forringes. Plasseringen skal ikke være til hinder for annen drift eller fragmentere arealer.
- Det skal være et næringsmessig behov for ridebanen
- Ridebanen skal være midlertidig i inntil 10 år.
- Det skal utarbeides en matjordplan hvis det gis omdisponeringstillatelse
- Etablering av ridebanen skal ikke føre til vesentlige terrenginngrep
- Ridebanen skal ikke legges på fulldyrka jord av svært god og god jordkvalitet
- Kommuneplanen stiller krav til avstand mellom tiltak og vassdrag. Dette er fra 20-100 meter avhengig av hvilket vassdrag som er nærliggende
- Det skal etableres en vegetasjonssone rundt ridebanen hvis ridebanen ligger slik til at det er fare for at overflatevann med hestegjødsel kan forurense vassdraget.

Ønsker man å anlegge ridebane på skogsmark er det også viktig at du tar kontakt med kommunen for å være sikker på at arealet ikke er dyrkbart, det er kulturminner der eller at det er et biologisk viktig naturområde.

Rundpaddocker, skrittemaskiner og anlegning av dekke i luftegårder vil bli behandlet på samme måte som ridebaner.

Merk at størrelse og omfang må være tilpasset brukets størrelse.

4.4 Ovalbane og travspor

Ovalbaner er store, og det er viktig at det tilpasses eiendommens størrelse. Regelverket er for øvrig det samme som ved etablering av ridebane.

Travspor legges utenfor dyrka mark og tilpasses gårdens størrelse. Om travsporet blir lagt på dyrka mark skal det legges på vendeteigen i ytterkanten av jordet.

4.5 Ridehall

Ridehaller skal i utgangspunktet legges på skogsmark/fjell. Det vil ikke bli gitt tillatelse til oppføring av ridehall på dyrka mark eller dyrkbar mark.

En ridehall skal ha preg som et landbruksbygg og bygges som en permanent konstruksjon. Plasthaller vil ikke bli godkjent som permanent tiltak. Bygget bør legges slik i terrenget at det ikke virker skjemmende på kulturlandskapet.

Dersom det gis tillatelse til en ridehall skal det være plass til en utendørs ridebane på eiendommen også (i tillegg til de andre fasilitetene). All erfaring tilsier at dette behovet vil komme.

Det er generelt behov for mer parkeringsareal desto større anlegget er.

Oppføring av ridehall er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven. Ridehaller anses

ikke som driftsbygninger i landbruket, og vil være i strid med LNF-formålet. Tiltaket er derfor avhengig av dispensasjon fra kommuneplanen.

En ridehall er å regne som et idrettsanlegg. Det vil derfor stilles krav til at ridehallen åpnes for utleie og bruk av andre.

- Ridehaller skal fremstå som permanente bygg
- Ridehaller skal ikke ligge på dyrka eller dyrkbar jord
- Det må være et reelt behov for ridehallen. Her tar vi hensyn til driften på eiendommen og også om det er andre ridehaller i området.

4.6 Dekke til luftegårder og rundpaddocker

I Mattilsynets veileder til forskrift om velferd for hest står det at luftegårder bør være på minst 10x30 meter store slik at hestene får mulighet til mosjon. Videre skriver Mattilsynet:

> *«Underlaget må være egnet for hester uten for mye stein, og fritt for gjenstander hestene kan skade seg på. Det må tåle den aktuelle belastningen uten å bli for mye tråkket opp, særlig når det er vått. (…).»*

Oppgrusing av luftegård er søknadspliktig etter jordloven. Det er viktig å merke seg at selv om Mattilsynet skulle komme på tilsyn å kreve at hestens luftegård skal gruses opp, så er det et søknadspliktig tiltak etter jordloven. Slik søknad avgjøres av kommunen.

5 Gjødselhåndtering

Ny forskrift om bruk av gjødsel trådte i kraft den 1. februar 2025, og omfatter både husdyrgjødsel og mineralgjødsel.

De viktigste endringene er:

1. Strengere krav til spredeareal
2. Kortere spredeperiode
3. Nytt krav om gjødslingsjournal
4. Forskriftens omfang

5.1 Lagring

5.1.1 Gjødsellager og staller

Staller og lager for hestegjødsel og fôrrester må ikke plasseres på områder utsatt for flom. Vær oppmerksom på at flommer kan bli hyppigere og større i fremtiden. Bygningene skal heller ikke plasseres nær bekk, elv, innsjø eller sjø for å unngå forurensning. Gjødsellageret må plasseres slik at lukt ikke blir til sjenanse for andre i området, med hensyn til terreng og vindretning. Kommunen må godkjenne plasseringen av nytt gjødsellager etter plan- og bygningsloven.

5.1.2 Lagring av gjødsel og fôr på bakken

Krav til håndtering av hestegjødsel ved utendørs hestehold

For å hindre avrenning fra gjødsel, må man unngå at den samler seg opp på samme sted over lengre tid. Luftegårder, utegang, fôrings-, drikke- og hvileplasser må plasseres i god avstand til vannforekomster og dreneringssystemer for å unngå forurensning. Minst én gang i vekstsesongen og om høsten må du fjerne gjødsel som har samlet seg på slike plasser. Innretninger og drikkestasjoner må vedlikeholdes for å unngå lekkasjer og avrenning.

Lagring av tørre organiske gjødselvarer direkte på bakken

Tørr gjødsel med mer enn 25 % tørrstoff, som hestegjødsel, kan lagres rett på bakken der den senere skal brukes. Gjødsla må plasseres slik at overflatevann ikke renner inn i haugen, og den kan ikke ligge på områder utsatt for flom. Avstanden må være stor nok til å unngå forurensning av bekk, elv, innsjø eller sjø. Luktproblemer skal begrenses, så ta hensyn til den rådende vindretningen. Organisk gjødsel som blir omdannet i lagringsperioden, som hestegjødsel og talle, kan lagres i inntil 3 år.

Lagring av fôr på bakken

Rundballer kan lagres direkte på bakken, men ikke i mer enn 3 år. Rundballene kan ikke lagres i områder utsatt for flom. Væske kan sige fra rundballene, så plassen må være i god avstand fra bekk, elv, innsjø eller sjø for å unngå forurensning. Terreng- og grunnforhold må vurderes for å begrense avrenning.

5.2 Spredning av hestegjødsel

5.2.1 Godkjent spredeareal

Du kan bare spre hestegjødsel på fulldyrket og overflatedyrket mark, og på grøntareal. Med grøntareal menes områder hvor det er eller skal lages vegetasjonsdekke som ikke er til produksjon av mat, såvare eller fôr. Gjødselvarer kan også brukes i gartneri og andre anlegg for dyrking av mat-, fôr-, eller prydvekster.

Du kan også spre gjødsel på innmarksbeite, men da må du ha godkjenning fra kommunen først. Det er nytt at godkjenning fra kommunen også gjelder mineralgjødsel.

5.2.2 Arealet må høstes eller beites

Du kan bare spre gjødsel på areal som blir høstet eller beitet. Her vil tilførte næringsstoffer bidra til avlinger og matproduksjon, og det er mindre fare for at gjødsla renner av til vassdrag og forurenser.

5.2.3 I soner mot vassdrag kan du ikke spre hestegjødsel

I naturlige vegetasjonssoner mot vassdrag (bekk, elv, innsjø) kan du ikke gjødsle. På dyrket mark må sonen være minst 2 meter bred målt fra normalvannstanden og bredere om vannressursloven krever det.

På innmarksbeite som er godkjent som spredeareal, kan du ikke spre gjødsel nærmere enn 6 meter fra vassdrag.

5.3 Når kan du spre husdyrgjødsel?

Kravene til spredetidspunkt skal sikre at gjødsla blir tatt opp av plantene mens de er i vekst. Slik hindrer vi avrenning og forurensning av vann, og får best nytte av den verdifulle ressursen gjødsla er.

Spredning på snødekt eller frossen mark er ikke tillatt. I Lier er spredeperioden 1. mars til og med 1. september. Du må høste, beite eller etablere plantevekst etter siste spredning.

5.3.1 Hvor mye hestegjødsel kan du spre?

Tidligere snakket vi om gjødseldyrenheter. Hvor en gjødseldyrenhet dekket 4 dekar, og det var 2 hester i en gjødseldyrenhet.

Nå er dette endret til å ha fokus på spredning av fosfor og nitrogen. Landbruksdirektoratet har utviklet en kalkulator hvor du legger inn antall hester, og hvor mye jord du har. Ut fra dette regner den ut om du har nok areal til å spre gjødsla fra hestene hos deg. Her finner du fosforkalkulatoren

5.4 Jordprøver

Jordprøver gir viktig informasjon om næringstilstanden i jorda. Jordprøvene danner grunnlaget for gjødslingsbehovet og er helt sentralt ved utarbeidelse av gjødslingsplan. Analyseresultatene skal rapporteres inn til et offentlig register slik at alle kan få betre kunnskap om jordsmonnet på det aktuelle arealet.

Nye jordprøver skal følge disse krava:

- Jordprøver skal være representative med hensyn til jordvariasjon, størrelse og form på arealet.
- Uttak av jordprøver skal følge faglig anerkjente metoder.
- Prøvestedene skal koordinatfestes.
- Prøvene skal analyseres av laboratorium som er akkreditert eller som følgjer et kvalitetssikringssystem for jordanalyser slik Landbruksdirektoratet bestemmer. Analysen skal slå fast jordart, pH, fosforinnhold målt som P-AL-verdi, og jordas innhold av organisk materiale (moldinnhold).

Det vil komme en oppdatert veiledning for jordprøvetaking.

5.5 Plan og dokumentasjon

Gjødslingsplan

Fra 2026 må alle som gjødsler mer enn 25 dekar per år ha en gjødslingsplan klar før vekstsesongen starter. Planen skal inkludere et kart over arealinndelingen og ta utgangspunkt i jordprøver, forgrøde, veksttype og forventet avlingsnivå. Eventuelt overskudd av husdyrgjødsel må også håndteres.

Gjødseljournal

Fra 2026 må alle som bruker gjødselvare føre gjødseljournal. . Gjødseljournalen skal vise hvor og når det er gjødslet, type og mengde gjødsel, samt tilført mengde med fosfor og nitrogen. Journalen skal kunne legges fram for kontroll senest 1. november i kalenderåret journalen gjelder for, og skal oppbevares i minst fem år etter utløpet av det året journalen gjelder for.

Rapporteringsplikt ved bortskaffing av organisk gjødsel

Hvis du bortskaffer mer enn 75 kg fosfor i løpet av et år, må du rapportere dette til et offentlig register. Rapporten skal vise mengde og type gjødsel, totalfosfor, dato og mottaker.

Journalføring ved mottak av gjødselvarer

Du må føre journal hvis du mottar gjødsel som tilsvarer mer enn 75 kg fosfor per år. Journalen skal vise mengde og type gjødsel, totalfosfor, dato og avsender. Ved mottak av avløpsslam må innholdet av plantetilgjengelig fosfor dokumenteres.

Oppbevaring av planer og journaler

Gjødslingsplan og gjødseljournal må oppbevares i 5 år for kontroll. Dette gjelder også journaler og rapporter over mottatt eller bortskaffet gjødsel.

Meldinger til kommunen

Du må melde til kommunen før vekstsesongen hvis du skal:

- Føre fosforregnskap i stedet for å følge generelle grenser for fosfor.
- Dyrke fosforkrevende vekster som potet og grønnsaker.
- Bruke avløpsslam (meld minst to uker før første levering).

5.6 Kompostering til eget bruk

Det er kun tillatt å lagre gjødsla fram til eget bruk eller levering. For å få best effekt av hestegjødsel som jordforbedring, er det nødvendig med omdanning/kompostering (aerob eller anaerob) før bruk. Det er en fordel å legge gjødsla på et fast dekke. Dette vil både redusere faren for avrenning og gi enklere håndtering og kompostering av gjødsla.

For å sikre omdanning, må gjødsla snus helt (ikke bare topplaget) minst én gang i året. Aerob (med oksygen) kompostering i binge eller ranke forutsetter at gjødsla snus flere ganger og dermed gjennomgår en raskere omdanning med mindre tap gjennom utgassing sammenlignet med anaerob (uten oksygen) kompostering.

Komposteringsanlegg på egen eiendom betraktes som mellomlager, og det er derfor tidsbegrenset hvor lenge man kan fortsette komposteringen. Ved aerob kompostering er prosessen avsluttet etter omtrent fire til seks måneder. Ved anaerob kompostering må man regne med cirka ett år. Prosessen avhenger av ulike faktorer og kan derfor avvike fra disse tidene.

- Hestegjødsel i blandet flis må komposteres før bruk
- Omdanning av hestegjødsel kan ta inntil et år
- Det er en fordel å finne et egnet sted med fast dekke til kompostering

5.7 Gjødseleffekt

Hestegjødsel med mye strø av sagflis har normalt dårlig gjødseleffekt i fersk tilstand. Gjødseleffekten blir bedre etter hvert som gjødselen omdannes gjennom kompostering. Gjødselen bør enten komposteres før bruk, eller man bør unngå sagflis og spon som strø. Kravene til lagring og bruk gjelder også hestegjødsel som er blandet med mye strø.

Riktig komposteringsanlegg på egen gård av egen hestegjødsel trenger ingen godkjenning fra Mattilsynet. Komposten kan da kun brukes på eget spredeareal og kan ikke omsettes.

5.8 Levering til godkjent mottak

Den delen av gjødselen som ikke blir spredt på godkjent spredeareal, kan leveres til anlegg som er godkjent for mottak av Mattilsynet og har tillatelse etter forurensningsloven fra Statsforvalteren. Dette kan for eksempel være anlegg som bruker gjødselen til biogass, til fremstilling av jordforbedringsprodukter eller til fremstilling av gjødselprodukter.

Kompostering av hestegjødsel fra eget foretak til bruk på eget areal krever ikke godkjenning fra Mattilsynet eller Statsforvalteren.

Dersom man tar imot hestegjødsel fra andre og har mer gjødsel enn til eget bruk, er det krav om godkjenning. Godkjenningen fra Statsforvalteren gjelder avrenning og lukt, mens godkjenningen fra Mattilsynet gjelder smittestoff.

Det er krav til en viss kvalitet på produserte gjødsel- og jordforbedringsprodukter, jf. gjødselvareforskriftens regler, noe som krever registrering av produktet og godkjenning av anlegget hos Mattilsynet (jf. gjødselvareforskriften, kap. 2-5 og biproduktforskriften artikkel 5). Blant annet må gjødselen være hygienisert og stabilisert før omsetning. Det er ikke tillatt å omsette eller gi bort hestegjødsel uten at produksjonen er godkjent og produktet er registrert av Mattilsynet.

Hestegjødsel som har blitt lagret over lengre tid hos oppstalløren , blir likestilt med fersk produsert gjødsel og kan ikke omsettes som kompost, men kun spres på godkjent spredeareal.

6 Dyrevelferd

Det er Mattilsynet som har tilsynsansvaret for dyrevelferden. Lier kommune er opptatt av at dyrevelferden blir ivaretatt slik at hestene får utvikle seg best mulig og at hestesporten fremstår som sunn og ansvarsbevisst. Landbrukskontoret har årlige samarbeidsmøter med Mattilsynet for å bedre dyrevelferden i kommunen.

Følgende føringer legges til grunn for å ivareta dyrevelferden til hestene i Lier kommune.

- Alle hester skal ha mulighet til omgang med artsfrender både i stallen og ute. Det vil derfor ikke gis tillatelse til bygging av stall og rideanlegg til kun 1 hest.
- Lier kommune vil sette krav om at luftegårder til hest følger arealkravene i retningslinjene fra Mattilsynet.

7 Informasjon

Gårdskartet gir informasjon om markslag og om grunnen er dyrkbar. Her finnes informasjon om erosjonsforhold, kvalitet på jorda og hellingsgrad. Det er nødvendig å skaffe seg nyttig informasjon her før du går i gang med planleggingen av rideanlegg, eventuelt ved kjøp av eiendom som ønskes benyttet til hestehold.

8 Videre lesning

- **Veileder Hestesport**. Norges Rytterforbund har i samarbeid med Kultur- og likestillingsdepartementet utarbeidet denne veilederen for bygging av hesteanlegg. Målgruppen er rideklubber, fylker, kommuner og private som planlegger å bygge hesteanlegg.
  https://idrettsanlegg.no/veileder/hestesport/veileder-hestesport/
- Hesten som ressurs - Lokal næringsutvikling. Målet med denne veilederen er å gi et bilde av det norske hesteholdet slik det framstår i 2018. Deretter er intensjonen at veiledningen skal være et viktig verktøy både for offentlig ansatte og hestebransjen selv. Veilederen er spesielt rettet mot landets kommuner, ettersom det er i kommunene den detaljerte samfunnsplanleggingen foregår, og fordi kommunen er aktuell som kjøper av hestebaserte tjenester. Veilederen inneholder faktabasert informasjon, praktiske eksempler, kontaktinformasjon og lenker til aktuelt regelverk. Med dette verktøyet håper vi å styrke hesteholdet til beste for hele samfunnet, og bidra til å legge til rette for næringsutvikling i kommunene.
  Hesten som ressurs – Lokal næringsutvikling - Landbruks og matdepartementet 2018